

Stanovisko České advokátní komory k otázce správy nevýkonného úvěru advokátem při poskytování právních služeb

Dne 25. 7. 2024 publikovala Česká národní banka na webových stránkách své stanovisko k otázce oprávnění advokáta vykonávat správu nevýkonného úvěru ve smyslu zákona č. 84/2024 Sb., o trhu s nevýkonnými úvěry (ZNTÚ). Stanovisko dochází k závěru, že navzdory § 3 odst. 1 písm. b) cit. zákona může obchodník s úvěry svěřit správu nevýkonného úvěru pouze osobě oprávněné spravovat nevýkonný úvěr, přičemž výčet těchto subjektů v § 4 cit. zákona nezahrnuje advokáty.

Česká advokátní komora nepovažuje takovýto výklad zákona za správný, a to z následujících důvodů:

Podle bodu 23 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2167 ze dne 24. listopadu 2021 o správcích úvěrů a obchodnících s úvěry a o změně směrnic 2008/48/ES a 2014/17/EU vychází evropská úprava z toho, že „existuje několik povolání, v jejichž rámci je prováděna doplňková činnost, jež se podobá správě úvěru, totiž notáři, advokáti a soudní vykonavatelé, kteří vykonávají svá povolání v souladu s vnitrostátním právem a kteří vykonávají závazná opatření, a proto by měly mít členské státy možnost vyjmout tato povolání z působnosti této směrnice.“

Tomu odpovídá normativní znění cit. směrnice, kdy podle čl. 2 odst. 6 „členské státy mohou z působnosti této směrnice vyjmout správu práv věřitele plynoucích ze smlouvy o úvěru nebo správu samotné smlouvy o úvěru, kterou vykonávají notáři a soudní vykonavatelé, jak je vymezuje vnitrostátní právo, nebo advokáti ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES (21), pokud vykonávají správu úvěru v rámci svého povolání.“

Dle čl. 47 zák. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění (dále jen “LZPS“) má každý právo na účinnou právní ochranu. Nezpochybnitelnost práva na právní pomoc garantovaného LZPS akcentuje také zákonodárce v § 3 ZNTÚ, kde výslovně uvádí, že „*tento zákon se nepoužije na správu nevýkonného úvěru vykonávanou advokátem*“. Tomu pak odpovídá i znění § 4 ZNTÚ vymezující subjekty spravující nevýkonné úvěry jako podnikání. Důvodová zpráva k § 3 uvádí následující: „Dále je z působnosti zákona vyjmuta správa nevýkonného úvěru vykonávaná advokátem při poskytování právních služeb, notářem při vykonávání notářských činností nebo při poskytování právních služeb v rámci další činnosti v souvislosti s notářskou činností nebo soudním exekutorem při výkonu exekuční činnosti nebo při poskytování právní pomoci v rámci další činnosti. Zde zákon využívá diskrece v čl. 2 odst. 6 směrnice, která umožňuje členským státům vyjmout tyto osoby z působnosti zákona, pokud vykonávají činnosti, které jsou svou podstatou správou nevýkonného úvěru. Vzhledem ke skutečnosti, že pod správu nevýkonného úvěru lze zahrnout množství úkonů a některé by mohly být považovány za úkony, které vykonává v rámci své činnosti notář, soudní exekutor nebo advokát, je účelné, aby tyto činnosti mohli vykonávat i nadále, a to bez dalšího povolení. Některé činnosti, které vykonávají právnické profese, jsou z působnosti zákona vyloučeny ze své podstaty. Jedná se například o činnost likvidačního správce při likvidaci pozůstalosti, výkon správy majetku zajištěného v trestním řízení soudním exekutorem, činnost insolvenčního správce, provádění dobrovolných dražeb soudním exekutorem atp. Tyto činnosti nenaplní definiční znaky správy nevýkonného úvěru podle tohoto zákona ve spojení s požadavkem na podnikatelský výkon dané činnosti (srov. § 4 zákona). Správu

nevýkonného úvěru se rozumí činnost vykonávaná jménem obchodníka s úvěry, který podnikatelsky (tj. soustavně, samostatně a za účelem dosažení zisku) nabývá nevýkonné úvěry. Jednorázová či nahodilá správa nevýkonných úvěrů tedy nebude v působnosti zákona o trhu s nevýkonnými úvěry.“

Stanovisko ČNB, tak jak bylo publikováno, dle názoru České advokátní komory může vést v tomto směru k dezinterpretaci a může vyvolat dojem, že ČNB vlastní interpretací § 3 odst. 1 písm. b) ZNTÚ omezuje právo na právní pomoc garantované LZPS, když na jedné straně sice uvádí, že advokáti (a další právní profese) mohou činnosti obdobné správě nevýkonných úvěrů vykonávat (viz výjimka uvedená v § 3 odst. 1 písm. b) ZNTÚ), avšak obchodník s úvěry je nesmí k této činnosti pověřovat.

Česká advokátní komora upozorňuje, že zákonodárce svůj úmysl zcela zjevně vyjádřil v § 3 ZNTÚ a také ve stanovisku ČNB citované části z důvodové zprávy k výkladu smyslu § 3 ZNTÚ. Zákonodárce považuje za účelné, aby tyto úkony, a to i co do přípravy jednotlivých případů k uplatnění před soudem či jiným orgánem, advokát i nadále vykonávat mohl a jiný výklad tohoto ustanovení nelze přijmout.

Stanovisko ČNB v tomto směru nezohledňuje právo finanční instituce pověřit výkonem práv a povinností ze (spotřebitelského) úvěru např. advokáta, který navíc naplňuje přísnější kritéria etiky při poskytování právních služeb, než jsou požadavky ZNTÚ, protože se nejedná o pověření výkonem činností spadajících pod správu nevýkonného úvěru, ale o obsahově podobnou činnost výkonu advokacie (či jiné regulované právní profese).

Stanovisko ČNB nikterak neupravuje výkon advokacie (a dalších právních profesí) v těch úkonech, které se definicí blíží či překrývají se správou nevýkonných úvěrů, a ČNB nedisponuje pravomocí zasahovat do těchto činností, které nadále mohou být vykonávány ve stejném rozsahu, jako před účinností ZNTÚ (viz důvodová zpráva k § 3 ZNTÚ, kterou sama ČNB ve stanovisku cituje).

Pokud tedy pověřil obchodník s úvěry uplatňováním nároků ze smluv o spotřebitelském úvěru advokáta či jinou právní profesi v rámci jejich platného povolení k výkonu této právní pomoci, jedná se o uplatnění práva na právní pomoc, která není regulovaná ZNTÚ, neboť se na ni tento zákon ani směrnice výslovně nevztahují.

Pro tento závěr svědčí i skutečnost, že advokát má při výkonu advokacie povinnost mlčenlivosti podle § 21 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Tato povinnost je prolomena pouze v situacích upravených zákonem. Podle § 30 ZNTÚ vykonává Česká národní banka dohled nad dodržováním povinností osoby oprávněné spravovat nevýkonný úvěr a obchodníka s úvěry stanovených tímto zákonem. Tím se odkazuje na § 4 obsahující výčet subjektů oprávněných spravovat nevýkonný úvěr jako podnikání. Na druhou stranu u advokátů vykonává dohled Česká advokátní komora, která v tomto směru požívá rovněž výjimky z povinnosti mlčenlivosti.